

Spor Gönüllülüğü ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Gençlik ve Spor Gönüllüleri Derneği Örneği

Ümit Can BÜYÜKAKGÜL¹, Damla ÖZSOY², Şeniz PARLAKKILIÇ BÜYÜKAKGÜL³,
Cemal ÖZMAN⁴

¹ Eskişehir Teknik Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, uc_buyukakgul@eskisehir.edu.tr
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9463-3073>

² Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, damlaozsoy0591@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1879-9370>

³ Gebze Teknik Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, sparlakkilic@gtu.edu.tr
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5991-1234>

⁴ Nişantaşı Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, cemalozman@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2812-1106>

To cite this article/ Atıf için:

Büyükakgöl, C. Ü., Özsoy, D., Büyükakgöl Parlakkılıç, Ş. ve Özman, C. (2021). Spor Gönüllülüğü ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Gençlik ve Spor Gönüllüleri Derneği Örneği. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 202-210.

Özet

Bu araştırmada spor gönüllülüğü ve toplumsal cinsiyet eşitliği arasındaki ilişkiyi incelemek hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda amaca yönelik örnekleme yöntemi ile belirlenen ve Gençlik ve Spor Gönüllüleri derneği tarafından gerçekleştirilen *Kadın ve Spor* konulu panele katılan 278 kişi ile bu araştırma gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların Gözütok, Toraman ve Erdol (2017) tarafından geliştirilen Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeğine verdikleri yanıtların cinsiyet, yaş, meslek grubu ve önceki gönüllülük deneyim değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için t testi ve ANOVA testi yapılmıştır. Sonuçlara göre katılımcıların cinsiyetleri ve yaşları toplumsal cinsiyet eşitliği algılarında farklılıklar yaratırken meslek grupları ve önceki gönüllülük deneyimleri farklılık yaratmamıştır. Devamında katılımcıların gönüllü olmaları ile diğer değişkenler arasında bir ilişki olup olmadığı irdelenmiştir. Bu doğrultuda yapılan ki-kare testi sonuçlarına göre yaş ve meslek grubu değişkenlerinin gönüllü olma durumu ile arasında bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bütün bu bilgiler ışığında, toplumsal cinsiyet eşitliği algısının bireylerin cinsiyetlerinden bağımsız olarak değerlendirilmesi gereken bir konu olduğu ancak buna rağmen ister gelişmiş isterse de gelişmekte olan ülkelerde olsun bu algının erkeklerde kadınlara oranla daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bu sebepten cinsiyet eşitliği algısının bireylerin yaşı, cinsiyeti, mesleği, geliri, yaşadığı yer vb. unsurlardan bağımsız olduğunu kabul etmek ve buna göre ulusal hatta uluslararası yeni bir anlayış getirmek gereklidir. Bu anlayışın yayılmasında da spor gönüllülüğünün rolünün her zamankinden daha fazla olması gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: Spor Gönüllülüğü, Cinsiyet Eşitliği, Gençlik ve Spor Gönüllüleri

The Relationship Between Sport Volunteerism and Gender Equality: The Case of Youth and Sport Volunteer Association

Abstract

In this study, the aim is to analyse the relationship between sport volunteerism and gender equality. The purposive sampling method was used and, this study conducted with 278 participants who also participated in a panel called "Women and Sport" that was held by the Youth and Sport Volunteers Association. Gender Equality Scale which was developed by Gözütok, Toraman and Erdol (2017) was used to determine how to differ views of participants' about gender equality based on gender, age, occupation and previous volunteering experience. T-

test and ANOVA test were used. As results of these tests, gender and age variables made difference in views of participants' gender equality, but occupation and previous volunteering experience did not make any differences. Also, the relation between volunteerism and gender, age, occupation was tested chi-square test. There was a significant relationship between volunteerism and age, volunteerism and occupation of participants'. In light of all these results, it can be said that gender equality perception is unrelated to the gender of individuals but almost in every country whether if they are developed countries or not, there is an obvious difference between men and women. For this reason, it should be accepted gender equality is unrelated to elements such as gender, age, occupation, income, place etc. and should develop not only national but also international understanding. Sport volunteerism should be one of the most important element of this new understanding.

Keywords: Sport Volunteerism, Gender Equality, Youth and Sport Volunteers

GİRİŞ

Geçmişten günümüze insanın dünyadaki yaşamı çeşitli evrelerden geçmiştir. Tüm bu evreler sırasında esaretten ırkçılığı, statü farklılıklarından cinsiyet farklılığına kadar birçok konuda toplumsal algılar oluşmuş ya da oluşturulmuştur. İnsanın yüzyıllar geçtikçe artan entelektüel sermayesi bu algıların birçoğunun önüne geçmiştir. Yine de insanın yalnızca yaradılıştan kaynaklanan biyolojik farklılıkları hala toplum bilimi içerisinde ciddi bir eşitsizlik olarak görülmektedir.

Kelime anlamı olarak yapı, değer, boyut, nicelik ve nitelik bakımından birbirinden ne artık ne eksik olmayan anlamına gelse de sosyolojik olarak eşitlik kavramını bu netlikte tanımlamanın zor olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Toplum bilimi açısından eşit olma durumu diğer bir deyişle eşitlik kavramı beden ve ruhen farklılıkları her ne olursa olsun toplumsal ve siyasal açıdan herhangi bir ayırım olamaması durumudur. Benzer şekilde cinsiyet kavramı da kadınlar ve erkekler arasındaki biyolojik farklılıkların çerçevesini çizmeye çalışan bir kavramdır. Bu farklılıklar doğuştan gelen farklılıklardır, anatomik ve fizyolojik olarak ikiye ayrılmaktadır (Baron ve Byrne, 1987). Bu farklılıklar kadın ve erkeğin toplumdaki rolünü ve buna bağlı olarak sosyal hayatını etkiliyorsa bu farklılıklardan kaynaklanan kayıplar ya da kazançlar bir eşitsizlik doğuracaktır. Bu yüzden kadın ve erkek cinsiyetleri arasındaki farklılıkların fizyolojik, genetik ve biyolojik sonuçlarından fazlası olması konuyu toplumsal anlamda bir cinsiyet kavramına taşır. Toplumsal cinsiyet kavramı ilk olarak 1968 yılında Robert Jesse Stoller tarafından biyolojik cinsiyet ile kültürel algı sonucu ortaya çıkan cinsiyet algısının birbirinden ayrılması amacıyla ortaya konan bir kavramdır (Segal, 1992). Ardından 1972 yılında ise Ann Oakley tarafından sosyolojik olarak ele alınmıştır. Toplumsal cinsiyet kavramı, toplumların içinde buldukları kültürel ve sosyolojik yapılar sonucu kadın ve erkek olmaya dair yükledikleri anlam ve beklentilerin tümünü ifade eder (Dökmen, 2004). Toplumsal cinsiyet kavramı birçok alanda araştırma konusu olmuş ve bireylerin sahip oldukları ya da olmadıkları birçok olgu açısından detaylıca ele alınmıştır. Sağlık (Akın, 2007; Şimşek, 2011), eğitim (Özaydınlık, 2014; Esen, Soylu, Siyez ve Demirgürz, 2017), siyaset (Koray, 2011) bu olguların başında gelmektedir.

Dünyanın birçok ülkesinde milyonlarca ifade edilen katılımcı ve takipçi sayılarına ulaşan etkinlikler bulunmaktadır. Bunların birçoğu da sporla doğrudan ya da dolaylı ilişkili etkinliklerdir. Sayısız spor dalının Dünya ve Avrupa kupası etkinlikleri de bu spor etkinliklerinin ilk aklı gelenleridir. Bu devasa etkinliklerin planlanan şekilde sürdürülebilmesinde gönüllülerin rolü çok önemlidir. Genel olarak, maddi veya manevi hiçbir

karşılık beklemeden bireyin hür iradesi ile topluma hizmet adına faaliyet göstermesi durumu gönüllülük davranışı olarak tanımlanmaktadır ([http//1](http://1)). Dünyanın birçok yerinde gönüllülüğün toplumun yapı taşlarından biri olması gerektiği yargısı hâkimdir (Hoye, Cuskelly, Auld, Kappelides ve Misener, 2019). Öyle ki gönüllülüğün insanların hayatlarını çepeçevre sarmış bütün kavramlar içerisinde en temel kavram olarak kabul görmesi, sivil toplum kurum ve kuruluşları tarafından da üst düzeyde desteklenmesi gerektiği ifade edilmiştir (McGregor-Lowndes, Crittall, Conroy, Keast, Baker, Barnaket ve Scaife, 2017). Spor özelinde ele alındığında gönüllülerin yaşadıkları şehir, bölge ya da ülkede gerçekleştirilen spor etkinliklerinin yararına sahip oldukları bilgi, beceri, zaman ve parayı herhangi bir durum ayırt ekmeksizin kullandıkları görülmektedir. Çok çeşitli meslek gruplarına mensup, geniş bir yaş aralığına dağılmış spor gönüllülerinin sayısının giderek arttığı söylenebilir. Bu artışta Gençlik ve Spor Gönüllüleri Derneğinin katkısı diğer bütün paydaşlara göre oldukça fazladır. Spor gönüllülerini ve spora gönül veren herkesi düzenlediği etkinlikler sayesinde bilinçli ve yeterli bir seviyeye taşımak için çalışmaktadır. İster ulusal isterse de uluslararası ölçekte olsun, spor etkinliklerinin küresel ölçekli etkileri olduğu bilinmektedir. Bu etkinliklerde görev alan gönüllülerin sayısı da etkinliğin küresel çaptaki etkisiyle doğru orantılı olarak artmaktadır. Öyle ki, Olimpiyat Oyunları gibi devasa spor etkinliklerinde organizasyona katkı sağlayan gönüllü sayılarının 800.000 kişiye ulaştığı bilinmektedir (<http//2>). Son yıllarda Türkiye’de gerçekleştirilen spor organizasyonları incelendiğinde gönüllü sayılarının oldukça yüksek olduğu ve spor gönüllülüğünün organizasyon komiteleri için büyük önem arz ettiği görülmektedir. Chelladurai ve Kerwin (2017)’nin ifade ettiği gibi sportif ve rekreatif etkinlikler gönüllüler olmadan düşünülemez. Bu gönüllülerin ne kadar önemli bir unsur olduğunun kanıtı olarak görülebilir.

Gönüllülük olgusunun bir cinsiyeti olmadığı gibi toplumun bu olguya addettiği bir cinsiyet algısı da bilinmemektedir. Bu alanda yapılan araştırmaların bazılarının sonuçları da bu durumu destekler niteliktedir (Yılmaz, Sertbaş ve Gümüş, 2019; Berber ve Terekli, 2019). Sporun birleştirici doğası gereği spor gönüllüleri arasında da gönüllülük adına baskın bir cinsiyetten bahsetmek yanlış olacaktır. Bu durum toplumsal cinsiyet eşitliği algısı konusunda da benzer sonuçları doğuracaktır. Bu noktalardan hareketle, bu araştırma toplumsal cinsiyet eşitliği algısının spor gönüllüleri tarafından nasıl değerlendirildiğini anlamak üzere tasarlanmıştır. Ayrıca bu algının katılımcıların yaş, meslek grubu ve önceki gönüllülük deneyimlerine göre farklılık gösterip göstermeyeceği de irdelenmiştir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Toplumsal cinsiyet algısı ve spor gönüllülüğü arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada betimsel araştırma modelinden yararlanılmıştır. Bu sayede iki olgu arasındaki durum cinsiyet, yaş, meslek grubu ve önceki gönüllülük deneyimi bağımsız değişkenleri üzerinden irdelenmiştir.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın verileri 6 Mart 2021 tarihinde Gençlik ve Spor Gönüllüleri Derneği tarafından çevrimiçi olarak gerçekleştirilen “Kadın ve Spor” konulu panele katılanlardan elde

edilmiştir. Amaca yönelik örneklem yöntemi esas alınarak bu panele gönüllü olarak katılanlar panel sonrası katılım sertifikalarını almadan önce çevrimiçi olarak ankete katılmışlardır. Toplamda 278 tane kullanılabilir anket toplanmıştır.

Veri Toplama Aracı

Katılımcılardan veri toplamak için anket formu oluşturulmuştur. İki bölümden oluşan anket formunun ilk bölümünde demografik değişkenlere ilişkin sorular yer alırken, ikinci bölümünde toplumsal cinsiyet eşitliği algısını ölçmeye yönelik ölçek ifadeleri yer almıştır. Gözütok, Toraman ve Erdol (2017) tarafından geliştirilen “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği” 2 boyut 13 ifadeden oluşmaktadır.

Verilerin Analizi

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ölçeğinin faktör yapısını doğrulamak için faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi sonucuna göre oluşan boyutların katılımcıların cinsiyet, yaş, meslek grubu ve önceki gönüllülük deneyimi değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini irdelemek içinse t-testi ve ANOVA analizi yapılmıştır. Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirleyebilmek için devamında post hoc testleri yapılmıştır. Cinsiyet, yaş, meslek grubu ve önceki gönüllülük deneyimi değişenleri arasındaki ilişkileri incelemek için ki-kare testi ve sonrasında ki-kare post hoc testleri yapılmıştır.

BULGULAR

Demografik Faktörlere İlişkin Bulgular

Tablo 1’de katılımcıların demografik değişkenlerine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Katılımcıların cinsiyet, yaş, meslek grubu ve önceki gönüllülük deneyimine ilişkin veriler öncelikle yüzde ve frekans tabloları yardımıyla ayrı ayrı incelenmiştir. Tablo 1.de görüldüğü gibi katılımcıların 168 kişisi (%60,4) kadın 110 kişisi (%39,6) ise erkektir.

Tablo 1. Demografik değişkenlere ilişkin bulgular

	Sıklık	%		Sıklık	%
Cinsiyet			Meslek		
Erkek	110	39,6	Öğrenci	128	46,0
Kadın	168	60,4	Antrenör	49	17,6
			Öğretmen	37	13,3
			Diğer	64	23,0
Yaş			Gönüllülük Deneyimi Var mı?		
18-23	132	47,5	Evet	194	69,8
24-29	89	32,0	Hayır	84	30,2
30 ve üstü	57	20,5			

n = 278

Katılımcıların yaşları incelendiğinde 3 farklı yaş aralığı olduğu belirlenmiştir. Buna göre katılımcıların 132 kişisi (%47,5) 18-23 yaş aralığında, 89 kişisi (%32) 24-29 yaş aralığında ve 57 kişisi (%20,5) 30 ve üstü yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların meslek gruplarına ilişkin veriler incelendiğinde 128 kişi (%46) ile büyük çoğunluğun öğrenci olduğu belirlenmiştir. Geri kalan katılımcıların 49 kişisi (%17,6) antrenörken 37 kişisi de (%13,3) öğretmendir. Bu meslek grupları dışındaki mesleklerle uğraşanların sayısı da 64 (%23) olarak hesaplanmıştır. Bu grupta yöneticiler, satış-pazarlama uzmanları, mühendisler, diyetisyenler vb. meslekler yer almıştır.

Katılımcıların daha önceden herhangi bir organizasyonda gönüllü olarak görev yapıp yapmadıkları sorulduğunda; 194 kişinin (%69,8) daha önceden gönüllü olarak görev yaptığı 84 kişinin (%30,2) ise görev yapmadığı belirlenmiştir.

Özetle, katılımcılar yoğun olarak daha önceden gönüllülük deneyimi olan, 18-23 yaş aralığında bulunan gençlerden oluşmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde katılımcılar çalışmanın amacına uygun özelliklere sahip bireylerden oluşmaktadır.

Katılımcıların gönüllü olmuş olma durumlarına ilişkin değerlendirmeler yapmak için ki-kare testleri yapılmıştır. Gönüllü olma ile cinsiyet arasındaki ilişkiyi değerlendirmek için yapılan ki-kare testinin sonucuna göre herhangi bir fark bulunamamıştır. Diğer yandan, katılımcıların yaşları ve meslek grupları ile gönüllü olmuş olma durumlarına göre gruplar arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Buna bağlı olarak yapılan ki-kare post hoc testi sonuçları 18-23 yaş aralığında ve öğrenci olan katılımcıların diğer yaş ve meslek gruplarında yer alan katılımcılara oranla daha düşük seviyede gönüllülük deneyimine sahip oldukları ortaya çıkarılmıştır.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeğine İlişkin Bulgular

Lise öğrencilerinin oluşturduğu bir örneklem ile yapılan çalışma sonucunda geliştirilen Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ölçeğinin faktör yapısının bu çalışmanın örnekleminde de çalışıp çalışmayacağını değerlendirmek üzere ilk olarak doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Bu analiz sonuçlarına göre faktör yapısı bu çalışmanın örneklemini üzerinden doğrulanamamıştır. Buna bağlı olarak açıklayıcı faktör analizi yardımıyla yeni faktör yapısı elde edilmiştir. Bu süreçte orijinal çalışmada olduğu gibi 2 alt boyut ancak 12 ifadeden oluşan bir faktör yapısı elde edilmiştir. Bu süreçte “*Kadının erkekten çok para kazanması kadın erkek arasındaki ilişkiyi bozar*” ifadesi çıkarılmıştır. Bu ifadenin beklenen davranışı tam olarak ölçmediği kabul edilmiş, bunun sebebinin ise örneklem arasındaki algı farkı olduğu düşünülmüştür. Yapılan açıklayıcı faktör analizinin sonuçlarına göre ölçeğin yeni faktör yapısına ait değerler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Açıklayıcı faktör analizine ilişkin bulgular

Erkeği Üstün Gören Anlayış Boyutu (EÜGA)	Faktör Yükleri
İfade 1	,612
İfade 2	,777
İfade 3	,632
İfade 4	,641
İfade 5	,775
İfade 6	,773
İfade 7	,770
İfade 8	,777
Kadını Erkeğe Bağımlı Kılan Anlayış Boyutu (KEBKA)	
İfade 1	,794
İfade 2	,687
İfade 3	,772
İfade 4	,739
Toplam İfade Sayısı	12
Alt Boyut Sayısı	2
İki Alt Boyut Arasındaki Pearson Correlation Katsayısı	,633
KMO Değeri	,924
Açıklanan Varyans Değeri (%)	62,574
Cronbach’s Alpha Değeri	,901

Tablo 2 incelendiğinde; örnek büyüklüğünün faktör analizi yapmaya uygun olduğunu gösteren KMO değerinin de 0, 924 değeri ile beklenen seviyede olduğu görülmektedir. İki boyutlu faktör yapısının açıklanan varyans değerinin %62,574 olduğu belirlenmiştir. Her bir ifadenin faktör yüklerinin kabul edilen 0,50 değerinden (Tabachnick ve Fidell, 1996) büyük ve 0,612 ile 0,794 arasında olduğu görülmektedir. Faktör yapısının güvenilirliğinin bir göstergesi olan Cronbach's Alpha değerinin ise 0,901 olduğu bulunmuştur. Faktör analizi tamamlandıktan sonra katılımcıların toplumsal cinsiyet eşitliği algılarının cinsiyet, yaş, meslek grubu ve önceki gönüllülük deneyimine göre farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiştir. Bu değerlendirmeleri yapabilmek için t testi ve ANOVA analizinden yararlanılmıştır.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre toplumsal cinsiyet eşitliği algılarında farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi sonuçlarına göre anlamlı farklılıklar bulunmuştur (Tablo 3). EÜGA boyutunda erkeklerin (Ort.=1,87, SS.=0,73) ortalamaları ile kadınların (Ort.=1,32, SS.=0,46) ortalamaları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Benzer şekilde KEBKA boyutunda da erkeklerin (Ort.=2,5, SS.=0,99) ortalamaları ile kadınların (Ort.=1,59, SS.=0,58) ortalamaları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bu bilgiler ışığında, katılımcıların cinsiyetleri onların toplumsal cinsiyet eşitliği algılarında farklılık yaratır şeklinde bir sonucuna varılmıştır.

Tablo 3. t-testine ilişkin bulgular

Faktörler	Cinsiyet	Sıklık	Ortalama	Standart Sapma	t	p
EÜGA	Erkek	110	1,87	0,73	-9,55	0,00**
	Kadın	168	1,32	0,46	-8,63	0,00**
KEBKA	Erkek	110	2,5	0,99	-7,65	0,00**
	Kadın	168	1,59	0,58	-6,98	0,00**

Benzer şekilde toplumsal cinsiyet eşitliği algısının katılımcıların yaşlarına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için ANOVA analizi yapılmıştır. ANOVA analizi sonuçlarına (Tablo 4) göre katılımcıların yaşı toplumsal cinsiyet eşitliği algısında anlamlı farklılıklar yaratmıştır. Bu farklılık sadece EÜGA boyutunda gerçekleşmiştir. Devamında yapılan post hoc testi yardımıyla da bu anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğu belirlenmiştir. Buna göre 30 yaş ve üzerinde olan katılımcıların (Ort.=1,8, SS.=0,71) hem 18-23 yaş aralığında (Ort.=1,42, SS.=0,55) olanlardan hem de 24-29 yaş aralığında (Ort.=1,53, SS.=0,66) olanlardan daha yüksek erkeği üstün gören anlayışa sahip oldukları ortaya konulmuştur.

Tablo 4. ANOVA analizine ilişkin bulgular

Alt Boyut	Yaş	Sıklık	F	p
EÜGA	18-23	132	8,17	0,00**
	24-29	89		
	30 ve üzeri*	57		
KEBKA	18-23	132	2,32	0,10
	24-29	89		
	30 ve üzeri	57		

Meslek grubu ve önceki gönüllülük deneyimine göre katılımcıların toplumsal cinsiyet eşitliği ölçeğinin alt boyutlarına verdikleri cevaplarda anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek içinde yapılan testler sonucuna göre anlamlı farklılıklar belirlenememiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma; Gençlik ve Spor Gönüllüleri Derneği bünyesinde gerçekleştirilen “Kadın ve Spor” konulu panel katılımcılarının toplumsal cinsiyet eşitliği kavramına ilişkin algılarını incelemek için gerçekleştirilmiştir. Amaç, katılımcılara ilişkin çeşitli sosyo-demografik özellikler kapsamında toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışlarının değerlendirilmesidir.

Bu amaç doğrultusunda katılımcıların toplumsal cinsiyet eşitliği algılarını değerlendirebilmek adına Gözütok ve diğerleri tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Ölçeğin faktör yapısının bu çalışmanın örneklem grubunda çalışıp çalışmadığını belirleyebilmek için yapılan faktör analizi sonucunda istatistikî açıdan 1 ifadenin çalışmadan çıkarılması gerektiğine karar verilmiştir. “*Kadının erkekten çok para kazanması kadın erkek arasındaki ilişkiyi bozar*” ifadesinin orijinal çalışmadaki lise öğrencileri tarafından, yani çalışmayan ve düzenli bir geliri olmayan bireyler tarafından farklı algılanması muhtemel olduğu için bu çalışmada aynı algıyı ölçmemiş olması olası bir durum olarak kabul edilebilir. Bu açıdan değerlendirildiğinde Gözütok ve diğerleri tarafından geliştirilen Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeği (TCE)’nin yetişkinler için tekrardan düzenlenmesi gereği bu çalışmanın sonucunda ortaya konulmuştur.

Katılımcıların TCE ölçeğine verdikleri cevapların ortalamalarına bakılarak yapılan çıkarımlara göre erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla cinsiyet eşitliği algılarının daha düşük olduğu görülmektedir. Hem erkek hem de kadın katılımcılar genel olarak ölçek ifadelerine *1-Tamamen Katılmıyorum* ve *2-Katılmıyorum* seçeneklerine yakın cevaplar verse de istatistiksel olarak aralarında anlamlı fark olduğu da unutulmamalıdır. Bu bilgilerden hareketle erkeklerin kadınlar kadar cinsiyet eşitliği algılarının beklenen seviyede olmadığı söylenebilir. Bu durum Yanikkerem, Topsakal ve Toz (2020)’nin lise öğrencileri ile yaptıkları araştırmada da gözlemlenmiştir. Kadın katılımcıların erkeklere oranla daha yüksek cinsiyet eşitliği algısına sahip olduğu ifade edilmiştir. Daha büyük bir örnekleme ve iki büyük Avrupa ülkesinde 1295 katılımcı ile gerçekleştirilen başka bir çalışmada da (García-González, Forcén ve Jimenez-Sanchez, 2019) kadınların erkeklerden daha yüksek cinsiyet eşitliği algısına sahip olduğu bulunmuştur. Bu veriler göstermektedir ki; hem gelişmiş ülkelerde hem de Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde kadın-erkek eşitliği algısı oransal olarak farklı olsa da arzulanan seviyelerde değildir. Büyük çoğunluğunun gönüllülük deneyimi olan bir örnekleme gerçekleştirilmiş bu çalışmanın sonuçları da diğer çalışmalarla benzer sonuçlar göstermiştir. Bu durum karşısında akla gelen ilk sorular; gönüllülük kavramı toplumdaki cinsiyet eşitliği algısına olumlu yönde etki etmekte midir? Eğer olumlu etki etmiyorsa bunun sebebi gönüllülük faaliyetlerinin temelinde cinsiyet eşitliği kavramının yeteri kadar yer almaması mı yoksa cinsiyet eşitliğinin toplumların belli bir kesimini ilgilendirmediği, bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gerektiği midir?

Toplumsal Cinsiyet eşitliğine ilişkinin algının oluşmasında birçok değişkenden söz edilebilir. Bu değişkenleri aile, eğitim, kişilik, cinsiyet, meslek, gelir durumu, coğrafya, inanç sistemi ve benzeri birçok kategoride toplamak mümkündür. Öyle ki, bu çalışmanın örneklemini oluşturan katılımcılar öğretmen, antrenör, sporcu, satış uzmanı, yönetici, mühendis, öğrenci, emekli gibi farklı meslek ve uğraşlara sahip ve 18 yaşından 50 yaşına kadar geniş bir yaş aralığındadır. Toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili yapılan benzer çalışmaların (Zeyneloğlu, 2008; Kavuran, 2011; Karaçay Yıkar, Aydıngülü, Doğan, Arslan ve Nazik, 2020) da

örneklemi farklı değişkenlere göre irdelenmiştir. Ancak farklı sosyo-demografik özelliklere sahip birçok bireyle yapılan bu çalışmalar çoğunlukla benzer sonuçlar vermektedir. Bireylerin çok küçük yaşlarda ailelerinden öğrendikleri ilerleyen yaşlarda da eğitim ve öğretimle kazandıkları temelde eşitlik algısından uzak olursa hangi mesleği icra ederlerse etsinler, hangi coğrafyadan gelirlere gelsinler, ne kadar ücret alırlarsa alsınlar ne kendilerine ne de etrafındakilere katkı sağlamaları imkânsızdır. Bu bakış açısıyla değerlendirildiğinde bireylerin gönüllülük deneyimleri başta cinsiyet eşitliği olmak üzere birçok konuda hayatlarına anlam katmaya ortam sağlamaktadır. Gençlik ve Spor Gönüllüleri Derneğinin gönüllülük konusunda hayata geçirdiği bütün içerikler bu açıdan önem kazanmaktadır. Sporun ve spor organizasyonlarının birleştirici gücünü de arkasına alan bu öncü dernek sayesinde bireyler zengin deneyimler yaşamaktadır. Bu yüzden de bu çalışmadan elde edilen sonuçlar spor gönüllülüğü temelinde cinsiyet eşitliğinin doğru tanımlanması ve dernek aracılığıyla her bir bireyden etrafındakilere layığıyla aktarılması konusunda önem arz etmektedir.

KAYNAKLAR

- Akın, A. (2007). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve sağlık. *Toplum Hekimliği Bülteni*, 26(2), 1-9.
- Baron, R. A. ve Byrne, D. (1987). *Social psychology: Understanding human interaction*. Allyn & Bacon.
- Berber, S. ve Terekli, M. S. (2019). Spor Etkinliklerinde Gönüllü Yönetimi ve Motivasyonu. *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism Recreation and Sports Sciences*, 2(1), 95-121.
- Dökmen, Z. Y. (2004). *Toplumsal cinsiyet, sosyal psikolojik açıklamalar*. Sistem yayıncılık.
- Esen, E., Soylu, Y., Siyez, D. M. ve Demirgürz, G. (2017). Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Algısının Toplumsal Cinsiyet Rolü ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi. *e-International Journal of Educational Research*, 8(1).
- García-González, J., Forcén, P. ve Jimenez-Sanchez, M. (2019). Men and women differ in their perception of gender bias in research institutions. *PloS one*, 14(12), e0225763.
- Gözütok, F. D., Toraman, Ç. ve Erdol, T. A. (2017). Toplumsal cinsiyet eşitliği ölçeğinin (TCEÖ) geliştirilmesi. *İlköğretim Online*, 16(3), 1036-1048.
- Hoye, R., Cuskelly, G., Auld, C., Kappelides, P. ve Misener, K. (2019). *Sport volunteering*. Routledge.
- Karaçay Yıkar, S., Aydınçölü, N., Doğan, S. D., Arslan, S. ve Nazik, E. (2020). Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi: Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Örneği. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 3(2), 104-113.
- Kavuran, E. (2011). *Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine bakışlarının belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

- Koray, M. (2011). Avrupa Birliği ve Türkiye’de “cinsiyet” eşitliği politikaları: Sol-feminist bir eleştiri. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 29, 13-53.
- McGregor-Lowndes, M., Crittall, M., Conroy, D., Keast, R., Baker, C., Barraket, J. ve Scaife, W. (2017). *Giving Australia Report September 2017: Individual giving and volunteering*.
- Özaydınlık, K. (2014). Toplumsal cinsiyet temelinde Türkiye’de kadın ve eğitim. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, (33).
- Packianathan, C. ve Kerwin, S. (2017). Human resource management in sport and recreation. Human resource management in sport and recreation., (Ed. 3).
- Segal, L. (1992). *Ağır Çekim Değişen Erkeklikler Değişen Erkekler*. İstanbul: Ayrıntı.
- Şimşek, H. (2011). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadın üreme sağlığına etkisi: Türkiye örneği. *Dokuz Eylöl Üniversitesi Tıp Faköltesi Dergisi*, 25(2), 119-126.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (1996). *Using Multivariate Statistics (3rd ed.)*. New York: Harper Collins.
- Yanıkkerem E., Topsakal Ö. ve Boz A. (2020). Sağlık Bilimleri Faköltesi Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutumlarının İncelenmesi. *Journal of Duzce University Health Sciences Institute* ISSN: 2146-443X
- Yılmaz, M., Sertbaş, K. ve Gümüş, H. (2019). Gönüllülerin Faaliyetlere Katılım Nedenleri ve Motivasyonel Faktörlerin Analizi: Gençlik Merkezleri Örneği. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 21(3), 117-127.
- Zeyneloğlu, S. (2008). *Ankara’da hemşirelik öğrenimi gören üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları* (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

İnternet Kaynakları

- http//1. TÜSEV. (2013), Sivil Toplum İzleme Raporu. <https://www.tusev.org.tr/usrfiles/files/SivilToplumIzlemeRaporu2012.pdf> TÜSEV Yayınları, Mart 2013, İstanbul, Eriőim Tarihi: 28.03.2021
- http//2. Gençlik ve Spor Gönüllüleri Derneği. (2020). Spor Organizasyonların Gönüllölük. <https://sporgonulluleri.com/spor-organizasyonlarinda-gonulluluk/> Eriőim Tarihi: 07.04.2021.